

deseruit. Unde et relicto Herode, continuo gavisus sunt gaudio magno valde. Stella enim antecedebat eos, usque dum veniens staret supra ubi puer erat. *Et intrantes domum invenerunt puerum cum Maria matre ejus, et procidentes adoraverunt eum.* Unde vobis hoc, o alienigenæ? Neque enim tantam invenimus fidem in Israel. Sic vos non offendit vilis habitatio stabuli, non pauperes cunæ præsepîi? non vos pauperis matris præsentia, non lactentis infantia scandalizat?

5. Denique *apertis thesauris suis*, ait evangelista, *obtulerunt ei munera, aurum, thus, et myrrham.* Si solum obtulissent aurum, videri fortasse poterant paupertati matris voluisse consulere, ut haberet nimirum unde parvulum posset filium educare. Nunc autem offerentes pariter aurum, thus et myrrham; sine dubio spiritualis oblationis genus insinuant. Aurum enim inter divitias sæculi videtur excellere; quod per ejus gratiam omnes nos devote obtulimus Salvatori, cum pro ejus nomine ex integro dereliquimus substantiam hujus mundi. Jam vero necesse et ut, qui perfecte terrena contempsimus, flagrantî desiderio cœlestia requiramus. Sic enim offerimus et thuris odorem; quo nimirum, ut in Apocalypsi beati Joannis legis, significantur orationes sanctorum (Apoc. v. 8). Unde et Propheta in psalmo: *Dirigatur, inquit, oratio mea sicut incensum in conspectu tuo (Psal. cxi, 2)* Sic et in alio loco legis, qua *oratio justî cœlos penetrat (Eccli. xxxv, 21)*. *Oratio*, inquam, non *cujuslibet*, sed *justi*. Nam qui averit aurem suam ne audiat legem, oratio ejus erit execrabilis.

6. Porro si justus esse volueris, et non avertere aurem tuam a mandatis Domini, ne avertat et ipse suam a precibus tuis, necesse est ut non solum præsens sæculum contempnas, sed et ipsam carnem castiges, et subjicias servituti. Nam qui dixit: *Nisi quis abrenuntiaverit omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus (Luc. xiv, 33)*, et alibi: *Si vis esse perfectus, vade et vende omnia quæ habes, et da pauperibus, et veni, sequere me (Matth. xix, 21)*, idem ipse in alio loco ait: *Qui vult venire post me, 803 abneget semetipsum, et tollat crucem suam, et sequatur me (Luc. ix, 23)*. Quod exponens Apostolus: *Quicumque, inquit, sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitis et concupiscentiis (Galat. v, 24)*. Duas igitur alas habeat oratio nostra, contemptum mundi, et afflictionem carnis; nec dubium quin cœlos penetret, et dirigatur sicut incensum in conspectu Dei. Erit enim gratum sacrificium, et acceptabilis oblatio nostra, in qua eum auro et thure fuerit etiam et myrrha: quæ, licet amara sit, tamen perutilis est, et conservat corpus quod mortuum est propter peccatum, ne defluens in vitium putrefiat. Hæc breviter pro imitanda Magorum oblatione sint dicta.

7. Cæterum quoniam apparitionem hanc esse diximus, quid in ea appareat, dignum est ut quaeramus. Utiq; secundum verba Apostoli: *Apparuit benignitas et humanitas Salvatoris nostri Dei (Tit.*

iii, 4). Ecce enim in evangelica lectione audivimus quoniam *intrantes domum Magi invenerunt puerum cum Maria matre ejus*. In infantili corpore, quod virgineo mater fovebat in gremio, quid nisi veritas susceptæ carnis apparuit? Quid in eo quod cum matre parvulus invenitur, nisi verus homo et verus hominis filius declaratur? Jam vero et in secunda apparitione vide si non manifeste vocis paternæ testimonio Dei Filius approbatur. Cœli namque aperti sunt super eum, et descendit Spiritus sanctus corporali specie sicut columba in illum, et vox Patris audita est: *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui (Matth. iii, 17)*. Satis equidem manifestum est ex hoc ipso, satis evidens et indubitabile, quoniam Dei Filium necesse est Deum esse. Nam et filios hominum homines, et ipsorum quoque animalium fetus ex eodem cum eis genere esse nemo est qui dubitet. Verumtamen, ut nullus sacrilego errori remaneat locus, qui in prima apparitione verus homo et filius hominis est declaratus, et in secunda verus nihilominus Dei Filius, in tertia jam verus Deus et auctor naturæ probatur, ad cujus nutum natura mutatur. Nos ergo, dilectissimi, Christum Jesum diligamus ut verum hominem et fratrem nostrum, honoremus ut Dei Filium, adoremus ut Deum. Secure credamus in eum, secure credamus ei nos ipsos, fratres mei, cui nec potestas deest salvandi nos, cum sit verus Deus, et Dei Filius, nec bona voluntas, cum sit tanquam unus ex nobis verus homo, et hominis filius. Quomodo namque nobis erit inexorabilis, propter quos factus est similis nobis passibilis?

8. Jam si desideratis super his apparitionibus aliquid ad ædificationem morum audire, illud attendite, quod primo omnium Christus appareat puer cum Virgine matre, ut simplicitatem et verecundiam ante omnia quærendam nobis doceat esse. Nam et pueris simplicitas naturalis, et cognata virginibus verecundia est. Omnibus ergo nobis in conversionis nostræ initio nulla magis virtus necessaria est, quam simplicitas humilis, et gravitas verecunda. In secunda vero apparitione venit Salvator ad aquas baptismi, non quidem lavandus, sed magis a Patre testimonium accepturus. Hæc sunt lacrymæ devotionis, in quibus non indulgentia peccatorum, sed beneplacitum quaeritur Dei Patris, cum descendit in nos spiritus adoptionis filiorum, testimonium perhibens spiritui nostro quod sumus filii Dei, ut mellifluam nobis vocem de cœlo videamur audire, quia vere Deus Pater in nobis complaceat sibi. Nec parum distat inter has lacrymas devotionis, et ætatis utique jam virilis, atque eas quas primæva ætas inter infantia vagitus emisit, lacrymas utique poenitentia et confessionis. Verumtamen longe amplius utrique præcellunt aliæ quædam lacrymæ, quibus et infunditur sapor vini. Illas enim lacrymas vere in vinum mutari dixerim, quæ fraternæ compassionis affectu in fervore prædeunt charitatis; pro qua etiam ad horam tui ipsius immemor esse sobria quædam ebrietate videris.

De circumcissione, baptismo, et verbo Domini ad Joannem. « Sic decet nos implere omnem justitiam. » (Matth. iii, 15.)

1. Populo duræ cervicis cultellus erat necessarius, et lapideis cordibus merito cultri lapidei debebantur, qualibus a Jesu Nave facta circumcissio memorantur (Josue v, 2, 3). Noster autem Jesus, tanquam agnus mansuetus, omnem austeritatem abstulit. Domine, agnus es cum luna et lacte veniens: aufer a me, obsecro, cultellum istum. Durum enim videtur et crudele, parvulo recens nato cultrum lapideum adhibere. Sic agit misericors. Duritiam, duris bene congruam servis, filiis commutavit in mansuetudinem, ut rubiginem originalis peccati, quam vix cultellus eradere poterat, ex hoc jam cum unctione gratiæ facile lavet aqua. Nihil ergo mirum si pro diversitate temporum mutata sint sacramenta, ut daretur utrisque quod congruum erat eis. Ipse vero Christus utrumque suscepit, ut tanquam lapis angularis utriusque parietis cohereret, ac si duarum capita corrigiarum consuendo connecteret, sicut et Pasa figuratum ipse complevit, et verum protinus inchoavit.

2. Sed et propterea voluit circumcidi, ut ostenderet autorem se esse veteris legis, sicut et Evangelii; quoniam qui per se ipsum ait: *Nisi, quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu sancto, non intrabit in regnum cœlorum (Joan. iii, 5)*, ipse idem per servum suum prius dixerat, *Omnis anima cujus præputi caro circumcisa non fuerit, peribit de populo suo (Gen. xvii, 14)*. Quod si solum baptismum suscepisset, videri poterat fugisse circumcissionem, tanquam nihil ad se pertinentem. Si vero circumcideretur et non baptizaretur, quando mihi persuaderi posset baptizari, circumcissione relicta? Nunc itaque post circumcissionem baptismum suscipiens, illud mihi tenendum tradidit, quod ultimo suscepit.

3. Denique communitatis amator et commendator, qui habitare facit unius moris in domo (Psal. lxxvii, 7), quomodo communitatem desereret, et alios scandalizaret? Sic enim scandalizarentur videntes eum non circumcidi, sicut hodie scandalizaretur Ecclesia, si infantem videret non baptizari. Nec solum communitatis et unitatis bonum commendare, sed humilitatem voluit exhibere; ut ligaturam vulneratorum susciperet, qui solus erat absque vulnere. Hinc enim Apostolus dicit: *Misit Deus Filium suum in mundum, natum ex muliere, factum sub lege (Galat. iv, 4)*.

4. Verum ne quis forte diceret: Quod circumciscus est parentes fecerunt (parvulus enim erat), jam triginta annorum ad baptismum ipse perrexit. Inclinator sub Baptistæ manibus caput tremendum potestatibus, et principatibus adorandum. Quid

mirum si Baptista contremuit? Quis vel ipsa cogitatione non contremiscat? O quam altum erit in judicio caput, quod modo sic inclinatur! et vertex qui modo tam humilis videtur, quam sublimis et et excelsus tunc apparebit! *Sine, inquit, modo: sic enim decet nos implere omnem justitiam.* Siquidem que in plenitudine temporis venit, et in quo habitat plenitudo divinitatis, nihil novit nisi plenum. Nam et legem non venit solvere, sed implere (Matth. v, 17). Est autem justitia quædam stricta et angusta valde, ita ut quam cito pedem verteris, in peccati foveam cadas: nec præponere se æquali, nec æquare præposito. Hujus definitio est, reddere unicuique quod suum est. Altera latior et amplior justitia, nec æquare se pari, nec inferiori præponere. Sicut enim grandis et gravis est superbia, præferre se æquali, aut æquare prælato, ita magnæ humilitatis est, inferiorem se exhibere æquali, aut æqualem inferiori. Maxima et plena justitia est, se inferiorem exhibere etiam ipsi inferiori. Sicut enim summa et intolerabilis superbia est, superiori se præponere ita inferiori se supponere [*alias subdere*], summa et plena justitia est. Quod 805 Joannes ait, *Ego a te debeo baptizari (Matth. iii, 14)*, de prima fuit, quia superiori se subdidit: quod autem Christus fecit, de plena justitia fecit, siquidem ille servuli sui manibus se inclinavit.

5. Videat nunc quisque quem imitetur, hunc, an eum qui extollitur super omne quod creditur Deus, aut quod colitur (II Thess. ii, 4). Studeamus et nos, obsecro, fratres, adimplere omnem justitiam. Ipsa enim est via per quam ad lætitiâ venit. Nam lætitiâ præmium est, justitiâ vero meritum et materia. Nam de ipsa justitiâ erit lætitiâ nostra, quando Christus apparebit vita nostra, et nos apparebimus cum ipso in gloria; quoniam ipse est qui factus est nobis a Deo Patre justitia. Beati vero, qui etiam nunc de justitiâ lætantur, et exhilarantur in conscientiis suis, sugentes mel de petra, oleumque de saxo durissimo. Nunc enim [*alias, autem*] videtur laboriosa justitiâ: sed veniet quando in suavitate et jucunditate sine omni labore desideretur in habeatur, ametur et percipiatur, quando fruemur ipsa justitiâ. Væ autem his qui prætergrediuntur viam, qui, relicta justitiâ, vanam et transitoriam lætitiâ quaerunt! Cum enim de transitoriis quaerunt lætitiâ, non poterit non transire, transeuntibus his de quibus erat. Sicut enim lignis deficientibus deficit ignis, sic mundus transit, et concupiscentia ejus: haud dubium quin et lætitiâ quoque.

DOMINICA PRIMA POST OCTAVAM EPIPHANIÆ.

SERMO I.

De miraculo facti in nuptiis, (Joan. II, 1-11); et de eo quod Dominus ait. « Et vos similes hominibus expectantibus dominum suum, quando revertatur a nuptiis. (Luc. XII, 36.)

1. In lectione sancti Evangelii fratres, hodie audivimus quia Dominus noster ivit ad nuptias. Faciamus ergo quod alibi monet, et studeamus similes fieri hominibus expectantibus dominum suum, quando revertatur a nuptiis. Nam tenenti carrucam in agro, et vendenti aliquid vel ementi in foro, non dicimus: Quid exspectas? neque enim similes sunt expectantibus. Ei vero quem videmus stare ante januam, pulsare crebrius, sæpius suspicere ad fenestras; nihil mirum si dicitur: Quid exspectas? Illi ergo sunt similes expectantibus, qui non surda aure audierunt: *Vacate, et videte quoniam ego sum Deus* (Psal. XLV, 11). Veniet Dominus expectantibus eum in veritate, qualis erat qui dicit: *Expectans expectavi Dominum* (Psal. XXXIX, 1). Veniet tanquam revertens a nuptiis, inebriatus vino charitatis, et immemor iniquitatum nostrarum. Veniet non expectantibus, tanquam revertens a nuptiis, tanquam potens crapulatus a vino. Vere [alias Veniet] ebrius, et immemor miserationum suarum. Tunc enim, quantum ad illos, obliviscetur misereri Deus. Veniet in ira et indignatione, tanquam furibundus; sed, o Domine, ne in furore tuo arguas me. Hæc modo non tam de presentibus nuptiis, quam pro earum occasione sint dicta.

2. Jam vero sequamur una cum discipulis ad nuptias euntem Dominum, ut, videntes quod facturus est, pariter credamus cum illis. *Deficiente vino, dixit Mater Jesu ad eum: Vinum non habent.* Compassa est enim eorum verecundiæ, sicut misericors, sicut benignissima. Quid de fonte pietatis procederet, nisi pietas? Quid, inquam, mirum, si pietatem exhibent viscera pietatis? Nonne qui pomum in manu sua tenuerit dimidia die, reliquia diei parte pomum servabit odorem? Quantum igitur viscera illa virtus pietatis affecit, in quibus novem mensibus requievit? Nam et ante mentem replevit, quam ventrem; et cum processit ex utero, ab animo non recessit. Durior fortasse et austerior videri posset responsio Domini: sed noverat ille cui loqueretur; et quis loqueretur illa non ignorabat. Denique ut scias quomodo responsum ipsum acceperit, aut quantum de Filii benignitate præsumperit ait **SOG** ministris: *Quæcumque præceperit vobis, servate, et facite.*

3. *Erant autem ibi lapideæ hydræ sex positæ.* Has nunc hydras purificandis veris Judæis non littera, sed spiritu, necesse habemus apponere, vel magis appositae demonstrare. Quia enim nondum pervenit Ecclesia ad perfectam purificationem, quando eam sibi Christus exhibebit gloriosam, non habentem maculam neque rugam, aut aliquid hu-

A jusmodi; multis interim purificationibus opus habet, quatenus sicut abundant peccata, abundet et indulgentia; sicut multiplicatur miseria, sic et misericordia: nisi quod non sicut delictum, ita et donum. Gratia enim non solum peccata lavat, sed et merita donat. Sex igitur hydræ sunt positæ his qui post baptismum in peccata labuntur: de his enim loquimur, quia de his sumus. Exuimus tunicam veterem; sed, heu! pejus reinduimus eam. Lavimus pedes nostros: sed pejus inquinavimus eos. Sicut ergo quod alius inquinaverat, lavit alius, sic inquinatos a nobis lavari opus est a nobis. Aliena lavit aqua, quos culpa inquinaverat aliena. Nec tamen sic alienam dixerim, ut negem nostram; alioquin nec inquinaret. Sed aliena est, quia in Adam omnes nescientes peccavimus; nostra, quia, etsi in alio, nos tamen peccavimus, et nobis justo Dei iudicio imputabatur, licet occulto. Verumtamen, ut jam non sit quod causeris, o homo, contra inobedientiam Adæ datur tibi obedientia Christi, ut, si gratis venundatus es, gratis etiam redimaris; si nesciens in Adam periisti, nesciens vivificeris in Christo. Nescisti quando ad lignum vetitum vetus Adam tendit manus noxias; nescisti nihilominus quando in ligno salutifero innocuas manus Christus extendit. A primo homine in te manavit macula qua inquinatus es: a Christi lætere aqua qua mundatus es. Nunc jam inquinatus propria culpa, propria nihilominus aqua mundaberis, ab illo tamen et per illum, qui solus est purgationem faciens peccatorum.

C 4. Prima ergo hydræ et prima purgatio in compunctione est, de qua legimus quoniam, *in quacumque hora ingemuerit peccator, omnium iniquitatum eius non recordabor* (Ezech. XVIII, 21, 22). Secunda vero, confessio est. Omnia siquidem in confessione lavantur. Tertia, eleemosynarum largitio. Hinc enim habes in Evangelio: *Date eleemosynam, et ecce omnia munda sunt vobis* (Luc. XI, 41). Quarta, remissio injuriarum, secundum quod orantes dicimus: *Dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris* (Matth. VI, 12). Quinta est afflictio corporis; unde et oramus, ut mundi per abstinentiam, Deo canamus gloriam (Hymn. Eccles. ad Prim.) Sexta est obedientia præceptorum, sicut audierunt discipuli (quod utinam audire mereamur et nos!): *Vos mundi estis propter sermonem quem locutus sum vobis* (Joan. XV, 3). Nimirum quia non erant sicut hi quibus dicitur, *Sermo meus non capit in vobis* (Id. VIII, 37); sed in auditu verbi obaudierant ei. Hæ sunt sex hydræ positæ in purificationem nostram, quæ vacuæ sunt et plenæ vento, si pro inani gloria observantur. Aqua replentur, si timore Dei custodiantur, quoniam timor Domini fons vitæ. Aqua, inquam, timor Domini est, etsi minus sapida, sed optime refrigerans animam noxiis desideriis æstuantem. Aqua est, quæ jacula

D

immici ignita possit extinguere. Nam nec illud dissonat, quod aqua semper ima petit, et timor ad ima cogitationem deducit, et in inferioribus immoratur, atque loca horrenda pavida mente colustrat, juxta illud: *Vadant ad portas inferi* (Isai. XXXVIII, 10). Sed divina virtute aqua mutatur in vinum, quando perfecta charitas foras mittit timorem.

5. Dicuntur autem lapideæ hydræ, non tam propter duritiam, quam propter stabilitatem. *Capietes singulæ metretas binas vel ternas.* Duæ metretæ, duplex timor: ne forte trudi in gehennam, ne forte ab æterna vita contingat excludi. Sed quia de contingente futuro sunt ista, et blandiri potest sibi anima dicens, Postquam aliquandiu in voluptatibus tuis viveris, ages poenitentiam, nec ista jam carituros, nec perituros in illa; bonum est adhibere et tertium, qui utique spiritualibus notus est, eo utilior, quo de præsentibus **SOT** est. Timent enim qui noverunt spiritualem cibum, ne quando forte fraudentur eo. Cibo siquidem forti egent qui manum miserunt ad fortia. Vivant de paleis Ægypti, qui deseruiunt in operibus luti et lateris; nobis fortior cibus est necessarius, quoniam nobis grandis restat via, ut ambulemus in fortitudine cibi illius. Ipse est panis angelorum, panis vivus, panis quotidianus. Hic est de quo nobis promissum est quia centuplum accipiemus in hoc sæculo (Matt. XIX, 29). Sicut enim mercenarius et quotidianus cibus datur in opere et merces servatur in fine, sic Dominus vitam æternam in fine reddet, et interim centuplum repromittit, ex exhibit (15). Quid ergo mirum si timet ne perdat hanc gratiam, qui jam consecutus est eam? Hæc est metreta tertia, quam sub disjunctione signanter posuit, eo quod non omnino sit: quia nec omnibus centuplum repromissum; sed solis qui omnia reliquerunt.

SERMO II.

De spiritualibus nuptiis in evangelica historia designatis [Alias, De mutatione aquæ in vinum]. (Joan. II, 1-11.)

1. In operibus Domini, fratres, et minus capaces animos exterior consideratio pascit, et qui magis exercitatos habent sensus, solidiorem intus cibum inveniunt, et suaviorem, tanquam adipem medullamque frumenti. Sunt enim et exteriori specie delectabilia, et interiori virtute multo delectabiliora; quemadmodum et ipse exterius quidem speciosus erat forma præ filiis hominum, interius autem tanquam candor lucis æternæ, etiam ipsis supereminens vultibus angelorum. Apparebat enim foris homo sine culpa, caro sine peccato, agnus sine macula. Quam speciosi pedes annuntiantis pacem, annuntiantis bona (Isa. LII, 7)! sed multo specio-

(15) Eadem verba in Declamationibus, quæ Bernardo hactenus ascriptæ sunt, refert Gaufridus num. 68, ubi hoc centuplum, quod Bernardus religiosus proprium asserit, gratiam devotionis, delicias charitatis, gloriam bonæ conscientiae, et gaudium etiam in

A sius et pretiosius caput ejus: quoniam caput Christi Deus. Delectabilis aspectus hominis in quem peccatum non cadit, et beati oculi qui viderunt; sed multo magis beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt (Matth. V, 8). Denique cum pervenisset ad nucleum, testam jam, licet decoram valde, non reputabat Apostolus, dicens: *Etsi cognovimus aliquando Christum secundum carnem, sed nunc jam non novimus* (II Cor. V, 16). Nimirum quia Dominus ipse prædixerat: *Caro non prodest quidquam, spiritus est qui vivificat* (Joan. VI, 64). Sed hæc est sapientia quam loquitur Paulus inter perfectos, non inter eos quibus legimus ab eodem dictum: *Nihil arbitratus sum me scire inter vos, nisi Jesum Christum, et hunc crucifixum* (I Cor. II, 6, 2). Totus suavis est, totus salubris est, totus delectabilis, totus denique secundum sponsæ vocem desiderabilis (Cantic. V, 16). Sicut autem in eo ostensum est, sic et in operibus ejus reperies. Nam et superficies ipsa, tanquam a foris considerata, decora est valde, et si quis frerit nucem, intus inveniet quod jucundius sit, et multo amplius delectabile. Non sic apud Patres Veteris Testamenti reperies. Nam in operibus eorum decora et delectabilis est significatio mystica; ipsa tamen si per se considerentur, inveniuntur aliquando minus digna, ut sunt facta Jacob, adulterium David, et multa similia. Pretiosa quidem sunt fercula, sed vasa non adeo pretiosa. Et fortasse propterea dictum est, *Tenebrosa aqua in nubibus aeris*; quoniam tenebrosæ nubes illæ fuerunt: et subjunctum est de Domino, *Præ fulgore in conspectu ejus nubes transierunt* (Psal. XVII, 12, 13).

2. Credo, jam advertistis ad quid hæc dicere velim. Audistis enim hodie miraculum factum in nuptiis, initium utique signorum Domini; cujus et historia satis est admirabilis, et significatio amplius delectabilis. Magnum enim divinæ majestatis indicium fuit, ad nutum Domini aquam in vinum converti; sed est illa **SOS** multo melior mutatio dexterae Excelsi, quam in ista præfiguravit. Omnes enim nos ad spirituales nuptias vocati sumus, in quibus utique sponsus est Christus Dominus; unde canimus in Psalmo: *Et ipse tanquam sponsus procedens de thalamo suo* (Psal. XVIII, 6). Sponsa vero nos ipsi sumus, si non vobis videtur incredibile, et omnes simul una sponsa, et animæ singulorum quasi singulæ sponsæ. Sed quando hoc sentire poterit fragilitas nostra de Deo suo, quod eo affectu se [alias nos] diligat, quo diligitur sponsa a sponso? Multum enim hæc sponsa sponso suo inferior genere, inferior specie, inferior dignitate. Attamen propter Æthiopissam istam de longinquo Filius æterni Regis advenit, et ut sibi desponsaret illam, etiam mori pro ea non timuit. Moyses quidem Æthiopis-

tribulatione esse dicit num. 70. Ita fere Bernardus in sermone 4 in psalmum xc, num. 1 et 2. Confer sequentem sermonem 3 post octavam Epiphaniæ, num. 8.

sam duxit uxorem, sed non potuit Æthiopissæ mutare colorem: Christus vero quam adamavit ignobilem adhuc et fœdam, gloriosam sibi exhibebit Ecclesiam, non habentem maculam neque rugam. Murmuret Aaron, murmuret et Maria, non nova, sed vetus; non Mater Domini, sed soror Moysi (Num. xii); non nostra, inquam, Maria; illa enim sollicita est, si quid forte deest in nuptiis. Vos autem, ut dignum est, murmurantibus sacerdotibus, murmurante Synagoga, toto affectu in gratiarum actione versamini.

3. Unde enim tibi, o humana anima, unde tibi hoc? Unde tibi tam inæstimabilis gloria, ut ejus sponsa merearis esse, in quem desiderant angeli ipsi prospicere? Unde tibi hoc, ut ipse sit sponsus tuus, cujus pulchritudinem sol et luna mirantur, ad cujus nutum universa mutantur? Quid retribuēs Domino pro omnibus quæ retribuit tibi, ut sis socia mensæ, socia regni, socia denique thalami, ut introducat te Rex in cubiculum suum? Vide jam quid de Deo tuo sentias, vide quantum de eo præsumas, vide quibus brachiis vicariæ charitatis redamandus et amplectendus sit, qui tanti te æstimavit, imo qui tanti te fecit. De latere enim suo te reformavit, quando propter te obdormivit in cruce, et [alias additur ob hoc] somnum mortis excepit. Propter te a Deo patre exivit, et matrem Synagogam reliquit, ut adhærens ei, unus cum eo spiritus efficiaris. Et tu ergo audi, filia, et vide, et considera quanta sit erga te dignatio Dei tui; et obliviscere populum tuum, et dumum patris tui. Desere carnales affectus, sæculares mores dedisce; a prioribus vitis abstine, consuetudines noxias obliviscere. Quid enim putas? nonne stat angelus Domini qui secet te mediam, si forte (quod avertat ipse!) alterum admiseris amatorem?

4. Jam enim desponsata es illi, jam nuptiarum prandium celebratur; nam cœna quidem in cœlo et in aula æterna paratur. Verumtamen nunquid ibi vinum deficiet? Absit! Inebriabimur ibi ab ubertate domus Dei, et torrente voluptatis ejus potabimur (Psal. xxxv, 9). Paratum est profecto illis nuptiis flumen vini; vini, inquam, quod lætificat cor; siquidem fluminis impetus lætificat civitatem Dei (Psal. xlv, 5). Nunc autem quoniam grandis nobis restat via, prandium quidem accipimus hic, etsi non in tanta copia, quod plenitudo et satiety cœnæ reservetur æternæ. Hic ergo nonnunquam vinum deficiet, gratia scilicet devotionis, et fervor charitatis. Quoties mihi necesse est, fratres, post lacrymosas querimonias vestras, exorare Matrem misericordiæ ut suggerat suo benignissimo Filio quoniam viam non habeatis? Et ipsa, dico vobis, charissimi, si pie a nobis pulsata fuerit, non deerit necessitati nostræ; quoniam misericors est, et mater misericordiæ. Nam si compassa est verecundiæ illorum a quibus fuerat in, itata; multo magis compatiatur nobis, si pie fuerit

(16) Is fuit abbas Apollo. Vide Vitas Patrum.

invocata. Placent enim illi nuptiæ nostræ, et pertinent ad eam multo amplius illis; nimirum de cujus utero tanquam e thalamo suo, cœlestis Sponsus processit.

S09 5. Sed quem non moveat, quod in nuptiis illis respondit Dominus benignissime ac sanctissime matri suæ, dicens: *Quid mihi et tibi est, mulier?* Quid tibi et illi est, Domine? Nonne quod filio et matri? Quid ad illam pertinet [alias pertinet] quæris, cum tu sis benedictus fructus ventris ejus immaculati? Nonne ipsa est quæ salvo pudore concepit, et sine corruptione te peperit? Nonne ipsa est, in cujus utero novem mensibus moratus es, cujus virgineis uberibus lactatus es, cum qua jam duodecim annorum factus de Jerusalem descendisti, et eras subditus illi? Nunc ergo, Domine, quid molestus es illi, dicens, *Quid mihi et tibi?* Multum per omnem modum. Sed manifeste jam video quod non velut indignans, aut confundere volens virginis Matris teneram verecundiam, dixeris: *Quid mihi et tibi?* cum, venientibus ad te juxta Matris præceptum ministris, nihil cunctatus facias quod illa suggestit. Ut quid ergo, fratres, ut quid sic respondebat prius? Utique propter nos, ut conversos ad Dominum jam non sollicitet carnalium cura parentum, et necessitudines illæ non impediant exercitium spirituale. Quandiu enim de mundo sumus, debitores nos constat esse parentibus. Ad postquam reliquimus nosmetipsos, multo magis ab eorum sollicitudine liberi sumus. Unde et legitur fratrem quemdam in cremo conversantem, cum ad eum carnalis frater auxilii gratia adventasset, respondisse, ut adiret alterum fratrem eorum, cum ille utique jam obiisset. Cumque admiratus qui venerat responderet quia ille obiit eremita se quoque similiter obiisse respondit (16). Optime ergo nos docuit Dominus ne solliciti simas super propinquis carnis nostræ plus quam religio postulet, quando ipsi Matri, et tali Matri, respondit: *Quid mihi et tibi est, mulier?* Sic et in alio loco cum suggereret ei quidam quoniam foris staret cum fratribus Domini, quærens ei loqui, respondit: *Quæ est mater mea, et qui sunt fratres mei* (Matth. xii, 48)? Ubi modo sunt qui tamen carnaliter et inaniter super carnalibus propinquis suis solent esse solliciti, ac si adhuc viverent et ipsi cum eis?

6. Sed videamus jam quid sequitur. Erant, ait Evangelista, *hydriæ sex positæ secundum purificationem Judæorum*. Vel ex hoc potes manifestius advertere non plenitudinem, sed præparationem nuptiarum esse, ubi nimirum adhuc opus est purificatione. Desponsationis ergo nuptiæ istæ sunt, non copulationis. Absit enim ut credamus illis in nuptiis fore vasa purificationis, quando gloriosam sibi Christus Ecclesiam exhibebit, non habentem maculam, neque rugam, aut aliquid hujusmodi! ubi enim [alias autem] non erit macula, quæ purificatio erit necessaria? Nunc utique lavandi tempus est, nunc purificationem patet esse necessariam, quando nemo

mundus a sorde, nec infans cujus est unius diei vita super terram. Nunc abluitur sponsa, nunc purificatur, ut in cœlestibus illis nuptiis sponso suo sine omni macula præsentetur. Quæramus ergo hydrias sex, in quibus hæc ablutio Judæorum, id est confitentium, purificatio fiat. Nam si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, et veritas in nobis non est, quæ sola liberat, sola salvat, sola lavat. Quod si confiteamur peccata nostra, non deerunt veris Judæis purificationis hydriæ; quoniam fidelis est Deus, qui dimittat nobis peccata, et emundet nos ab omni iniquitate (I Joan. i, 8, 9).

7. Ego quidem sex hydrias, sex observantias arbitror esse, quas ad purificanda confitentium corda sancti patres instituere, et omnes illas, ni fallor, hic poterimus invenire. Prima siquidem hydria, continentia est castitatis, qua diluitur quidquid ante luxuria inquinavit. Secunda vero jejuniæ est, ut quod maculaverat crapula, nunc abstinentia mundet. Per segnitiam quoque et otiositatem, quæ inimica est animæ, multas contraximus sordes contra Dei sententiam, in sudore vultus alieni, non nostri, pane vescentes (Gen. iii, 19); propter hoc quoque tertia hydria nobis apponitur, ut sordes illæ in labore manuum diluantur. Sic **S10** et per somnolentiam cæteraque noctium et tenebrarum opera, multa deliquimus; ideo quoque quarta hydria vigiliarum observantia ponitur, ut nocte surgentes ad confitendum Domino, non bonas noctes præteritis temporis redimamus. Jam vero de lingua quis nesciat, quam multum inquinaverit nos per vaniloquia et mendacia, per detractiones et adulationes, per verba malitiæ et verba jactantiæ? Pro his omnibus necessaria est hydria quinta, silentium scilicet, custos religionis, et in quo est fortitudo nostra. Sexta quoque hydria disciplina est, qua non nostro arbitrio, sed alieno vivimus, ut delectur quidquid indiscipline vivendo deliquimus. Lapidea sunt hæc, dura sunt, sed necesse habemus in his lavari, nisi forte volumus [alias voluerimus] propter tœditates nostras a Domino accipere libellum repudii. Attamen in eo quod dicuntur lapideæ, non solum duritia, sed multo melius soliditas potest intelligi; quoniam non lavant hæc, nisi firma stabilitate permanserint.

8. Ait ergo Dominus ad ministros: *Implete hydrias aqua*. Quid tibi istud vult, Domine? Ministri solliciti sunt de vini penuria, et tu dicis: *Implete hydrias aqua*. Illi de poculis cogitant, et tu præcipis ut vasa purificationis impleant. Sic omnino, sic suspiranti

IN SEPTUAGESIMA.

SERMO I.

1. Magna mihi consolatio est, fratres mei, in verbo illo Domini, *Qui ex Deo est, verba Dei audit* (Joan.

A Jacob ad Rachelis amplexus, Lia a patre supponitur (Gen. xxix, 22-24). Nobis, fratres, qui ministri sumus et servi vestri, per Christum nobis præcipitur implere hydrias aqua, quoties deest vinum. Ac si dicatur: Illi devotionem desiderant, vinum requirunt, fervorem flagitant; sed nondum venit hora mea: implete hydrias aqua. Quæ est enim aqua sapientiæ salutaris, etsi non adeo suavis, nisi fons vitæ, et initium sapientiæ timor Domini? Dicitur ergo ministris: Incutite metum, et spiritu timoris non tam vasa quam corda replete; quia, ut ad charitatem perveniant, initiandi sunt a timore, ut dicant et ipsi, *A timore tuo concepimus, Domine, et parturivimus spiritum salutis* (Isai, xxvi, 18). Sed quomodo implebuntur hydriæ? Prædixerat enim Evangelista: *Cipientes singulæ metretas binas vel ternas*. Quæ sunt duæ metretæ, quæve tertia? Utique duplex timor communis, et notus omnibus; at tertius quidem minus communis, et minus notus. Primus enim timor est, ne cruciemur in gehenna; secundus, ne exclusi a visione Dei privemur tam inæstimabili gloria; tertius replet animam omni sollicitudine timidam, ne forte deseratur a gratia.

9. Et quidem omnis timor Domini, sicut aqua exstinguit ignem, sic exstinguit peccati concupiscentiam; sed is maxime cum ad omnem tentationem statim occurrit, ne forte contingat amittere gratiam, ut sibi derelictus homo labatur quotidie de malo in pejus, de peccato minori in graviorem culpam; quales utique multos videmus cum in sordibus sunt, sordescentes adhuc. Nam adversus timorem istum non est unde sibi blandiatur anima sive de minori forte quantitate peccati, sive de emendatione futura. Talibus enim blandimentis impediuntur aliquatenus duo prima genera timoris. Præcipit ergo nobis Dominus, ut hac aqua hydrias impleamus. Sunt enim aliquando vacuæ, et plenæ vento, si quis tamen adeo insanus est ut in eo per vanitatis studium illæ, quas prædiximus, observantiæ mercede perpetua vacuentur, ut sunt fatuæ virgines, in quarum vasis oleum non habetur (Matth. xxv, 5). Interdum autem (quod pejus est) plenæ quidem sunt, sed plenæ veneno, quod est invidia, murmur, rancor animi, et detractio. Propterea ne forte subintrent ista, dum vinum deest, jubemur implere hydrias aqua, ut observentur mandata Domini in timore; quæ tunc mutatur in vinum, cum timor expellitur a charitate, et implentur omnia fervore spiritus et jucunda devotione (17).

xiii, 47) **S11**. Propterea enim vos libenter auditis, quia ex Deo estis. Nec ignoro quod alio in loco dicit Scriptura: *Ex ipso, et per ipsum, et in ipso sunt*

(17) Confer sermonem 55 de Diversis, ubi eodem fere modo hydriæ istæ moraliter explicantur, et de metretis sermonem 57.